

Elsőként a világon Kivédik a földcsuszamlást

A világ gyakorlatában elsőként szovjet tudósok dolgozták ki a bányaművelés elleni védelem komplex rendszerét. Mint Makszim Revazov, a Moszkvai Bányai Főiskola professzora, a most befejeződött kutatások egyik résztvevője elmondta az idősebb bányászszakemberek még ma is emlékszik a 60-as évek végén bekövetkezett olaszországi tragédiára, amikor egy hatalmas szikla a folyóelzáró gát közelében a vízbe zuhant. A nyomában keletkezett tizméteres vízáradat elmosta a gátat, szinte letörtelte a föld szinéről a közeli, húszezer lakosú várost. Az emberiség évről évre átél hasonló természeti katasztrófákat. A fenti tragédiában viszont az ember is hibás volt, mert rosszul számították ki a zárógát támfalának dőlésszögét. Az egyre mélyebbre — 100—200 sötét még több méterre — lehúzódó nyíltszíni fejtések során még ma is sokan szinte kikérülhetetlen veszélynek tekintik a földcsuszamlást. A különböző földrétegek lejtőinek megerősítésére kidolgozott tudományos módszer viszont gyakorlatilag valamennyi szovjet külszíni fejtésen kizárja a földcsuszamlás veszélyét.

— Az új módszert a lehető legjobb időben dolgoztuk ki — mondotta — hiszen a külszíni szénfejtési módszer ma a világon a legelterjedtebb és leghatékonyabb. A jövőre vonatkozóan a nyílt fejtések termelése tovább fokozódik. A tervek szerint 1985-ben a Szovjetunióban már a szén 40 százalékát, a vasérc 85 százalékát és a szinesfémek kétharmadát ezzel a módszerrel termelik ki. A felszíni bányák építése kútépítéshez hasonlítható, ugyanakkor az előbbieknél enyhén lejtősek az oldalalakok. Pontosan

ezeknek az oldalalakoknak — szakkifejezéssel fedélzeteknek — a kialakítása jelent gondot. A felsőbb rétegek kitermelése ugyanis hamar véget ér, így egyre nagyobb mennyiségű réteg kerül a felszínre. Ha a fal dőlési szögét enyhíteni kívánjuk, akkor ehhez több tízmillió tonna értéktelen réteg kitermelése válik szükségessé. Másrészt, ha meredek meggyünk lefelé, az egyre nagyobb mélységekben nő a csuszamlás veszélye.

A probléma megoldásán évekig dolgoztak a szovjet szakemberek és tudósok. Most már befejeződtek az elméleti, módszertani és műszaki fejlesztések. Gyakorlati alkalmazása évi 160 millió rubel megtakarítást tesz lehetővé.

Nem meglepő a külföld érdeklődése sem. Szovjet szakemberek segítségével az

új módszert bevezetik többek között Bulgáriában, Romániában, Lengyelországban, Vietnámban és Mongóliában. Nagy érdeklődést váltott ki az új módszer az osztrák, olasz és svájci vízierőmű-építők körében is. Különösen nagy szerepet kaphat ez a védelmi tervrendszer a fejlődő országokban, ahol a hegyvidéki, nyíltszíni bányák megnyitása és zárógátak építése egyre intenzívebb folyamat.

A módszer széles körű alkalmazása a mezőgazdaságban is hasznos lehet, hiszen a mély fejtések egyre nagyobb szántó- és legelőterületeket vontak el a műveléstől. A külszíni fejtéseket leállítani természetesen nem lehet, de a fejtés falainak helyes dőlésszögének meghatározása jelentős területeket menthet meg a földművelés számára. (APN)

Miniatűr könyvek

Az Odesszai Állami Egyetem különleges miniatűr-könyvtárával büszkélkedhet, a kiváló ukrán költő, T. G. Sevcenko műveiből. A kollekciónak tagja a ritkaságszámba menő több mint százéves kiadású „Gondolataim” és mellette a tavaly kiadott miniatűr változat is. Különlegesség az 1878-ban Genfben kiadott, a cári Oroszországban betiltott művekből összeállított Kobzos. A hűz versből több első ízben látott napvilágot nyomtatásban. Sevcenko miniatűrűk sorát az orosz költők fordításában 1872-ben megjelent Kobzos-ének folytatja. Ezt követően jelent meg a Kis Kobzos című gyűjtemény. A Kobzos halhatatlan darabjai 1936-ban gyűjteményes formában jelent meg Harkovban, szintén miniatűr alakban. (APN)

kertbarátoknak

Atkák, molyok, lepkék

A kisgazdaságok többségében megfelelő berendezés hiányában és a magas fűtési költségek miatt a hajtásához szükséges palántát vásárlás útján szerzik be. Bármilyen körülmények között is végeztek el a talaj és a felhasználott eszközök fertőtlenítését, megvan a lehetősége, illetve a veszélye annak, hogy a palántával behurcolhatunk különböző kártevőket és kórokozókat a kiskertbe. Az utóbbi két évben néhány hajtatótelepen azonban elterjedt egy kártevő, a szélesatka; rendkívül nagy károkat okozott. A zöldségajtásban eddig paprikán, paradicsomon, uborkán, de egyéb üvegházi gyomnövényen is mutatkozott.

a permetlé nem jut el, nem pusztulnak el a kártevők.

Melyek azok a kártevők, amelyek kéregtisztítással gyéríthetők?

Az utóbbi időben már nem olyan súlyos kártevőként emlegetett pajzstetű, ami részben a megfelelő növényvédőszer-rotációval és az alacsonyabb koronaformák, korszerűbb permerezőgépek elterjedésével kellő mértékben meggyérült. Ennek ellenére nagy figyelmet kell fordítani az ellene való védekezésre, mivel még sok elhagyott gyümölcsös található, ahol a fertőzés mértéke súlyos.

A paprikán a szivogatások nyomán a levelek kanalasodnak, a fiatal hajtások a fejlődésben visszamaradnak, a növekedés szinte teljesen leáll. Kártétele már a palántanevelés időszakában jelentkezhet, de kisebb fertőzés esetén csak az ültetést követően, a hajtás közben jelentkeznek komolyabb kártételek. A paprika természetesen érhálózatserű, barnás, főleg bevonat keletkezik, a bogók deformálódnak, a göcsörtös termés, gyakran fel is reped. A fiatal, természeteményeket már közvetlenül a virágzás után tönkretesz.

Az atkák áttelelő tojásait a kéregpedésekben, elágazásokban rakják le, igaz, hogy jelentős a rügyek alá rejtett tojások száma is, de a kéregpedésekben és elágazásokban találhatóak megsemmisítésével is jelentős mértékben gyéríthetjük az állományt.

Az utóbbi időszakban egyik legveszélyesebb lombkártevőként jelentkezett a lombosfa fehérmoly hernyója (aknázómoly). Egyre több kérdést tesznek fel olvasóink, és sokan reménytelennek látják az ellenük való védekezés lehetőségét. Fel lehet ellenük venni a harcot! Ehhez azonban ismereni kell azt, hogy az aknázómolyoknak házában négy ismertebb fajta van, vidékünkön a lombosfa fehérmoly által az alma- és főleg a meggyfákon elterjedt levélkárosítás okoz gondot. Az ijedelmet főleg az okozta, hogy aki rendszeresen védekezett, az sem tudta megvédeni a lombot, a károsító hernyók a levéllemezek között károsítják, a kirepült lepkék rajzási ideje pedig annyira rövid és a lepkék olyan kis méretűek, hogy gyakorlatlan kerttulajdonos észre sem veszi jelenlétüket.

A paradicsom esetében a fiatal levelek kanalasodnak, színük kifakul, a hajtás rozettásodik, barnulva elpusztul. A bogók aprók maradnak, parásodnak, fel is repedhetnek, a következő fűrtökön a terméshéj roncósodik, alatta a hús elfolyósodik.

Az utóbbi időszakban a károsító hernyók a levéllemezek között károsítják, a kirepült lepkék rajzási ideje pedig annyira rövid és a lepkék olyan kis méretűek, hogy gyakorlatlan kerttulajdonos észre sem veszi jelenlétüket.

Az uborkánál is a természetben jelentkezik az atka kártétele. A termések kisebbek, korán előregednek, színük sárgás-fehéres. Szélesatka-fertőzés gyanújakor célszerű szakember segítségét kérni, aki megfelelő gyakorlattal rendelkezik a kárkép felismerésében, az esetleges szükséges mikroszkópos vizsgálatot elvégzi.

Az utóbbi időszakban a károsító hernyók a levéllemezek között károsítják, a kirepült lepkék rajzási ideje pedig annyira rövid és a lepkék olyan kis méretűek, hogy gyakorlatlan kerttulajdonos észre sem veszi jelenlétüket.

A kártevő fellépése esetén 7—10 naponként 2—3 alkalommal növényvédő szeres kezelést kell végrehajtani, ehhez felhasználható az Unifosz 0,1 százalékos, a Bi-58 0,1 százalékos, a Mitac 0,2 százalékos, Anthio 33—EC 0,15 százalékos oldata. A szeles időszakban fellépő fertőzés esetén rövid élelméző-egészségügyi várakozás idejű növényvédő szert szabad használni. A szélesatka ellen a piritrin származékok hatástalanok.

A kellemes, szinte tavaszának tűnő időjárás követően végül mégis beköszöntött a hidegebb idő, időszertű volt tehát a közelmúltban megjelent figyelemfelhívás, hogy ne kezdjük meg a metszést a szőlőkben és a gyümölcsösökben. A hideg idő végével már várható a kitavasodás kezdete, azonban még mindig ne a metszéssel kezdjük a munkálatokat, hanem a fák tisztogatásával; ennek célja a következőkben foglalható röviden össze: a fa kéregpedésével és elágazásai megfélelő bűvölyhöz biztosítanak a különböző kártevők apró tojásainak, lárváinak és kifejlett egyedeknek. Ezek számát csak megfelelő kéregkaparás követő drótkéféssel tudjuk kedvező eredménnyel gyéríteni. Amennyiben a kéregtisztítást elmulasztjuk, bármilyen gondosan is végeztük a téli lemosó permetezést (már

Az utóbbi időszakban a károsító hernyók a levéllemezek között károsítják, a kirepült lepkék rajzási ideje pedig annyira rövid és a lepkék olyan kis méretűek, hogy gyakorlatlan kerttulajdonos észre sem veszi jelenlétüket.

Az utóbbi időszakban a károsító hernyók a levéllemezek között károsítják, a kirepült lepkék rajzási ideje pedig annyira rövid és a lepkék olyan kis méretűek, hogy gyakorlatlan kerttulajdonos észre sem veszi jelenlétüket.

Dr. Tóth Mihály
megyei főkertész

Acta Historica

A József Attila Tudományegyetem történelmi tanszékeinek tudományos folyóiratában ezúttal — dr. A. Sajti Enikő egyetemi adjunktus és dr. Kövér Lajos tudományos munkatárs által írt — két tanulmányt olvashatunk. A Sajti Enikő *Katonai közigazgatás és nemzetiségpolitika a Délvidéken 1941. április* címmel publikált munkájában a második világháború alatti magyar történelem egyik — kellően egyik oldalról sem tisztázott — fontos kérdését, a Délvidék egy részének visszacsatolásakor érvényesített magyar — politikai, katonai — törekvések vizsgálatára vállalkozott. Kövér Lajos írásában *Batsányi János Napóleonnak*

szánt államelméleti munkájáról olvashatunk.

A második világháború alatti magyar történelem az utóbbi években a közérdeklődés reflektorfényébe került. A mi, hogyan és miért történt milliókat foglalkoztat, a történészek közül igen sokan e korszak fehér foltjainak eltüntetésén fáradoznak.

Nem szorul bizonyításra, hogy a két világháború közötti időszakban a trianoni határok revíziója a legfontosabb politikai kérdések között szerepelt. A magyar kormányok külpolitikájának középpontjában a revíziós törekvések álltak. 1938 végétől 1940 őszéig (Csehszlovákia, magyarok lakta területeinek, Kárpátalja, va-

laminat Észak-Erdély Magyarország kerületével) az ország területe — döntően a hitleri német diplomácia segítségével — lényegesen megnövekedett. Teleki Pál miniszterelnök nem véletlen, s ok nélkül volt elégedett. Magyarországot sikerült távol tartania a világháborútól.

1941 március végén, április elején a kormány politikája — személy szerint Teleki is — válságba került. Amikor kiderült, hogy Jugoszlávia megtámadásában való közvetett részvétel (a német csapatok átengedése) Angliával való konfliktust, ebből következően a Teleki-féle politikai koncepciók kudarcát jelenti — Teleki öngyilkos lett. Am Bárdossy miniszterelnök megtette azt, amire elődje nem vállalkozott: belevitte az országot a háborúba. A magyar csapatok részt vettek Jugoszlávia egy részének, a Délvidéknek megszállásában. A Sajti Enikő, a magyar—jugoszláv kapcsolatok ismerője, magyar és jugoszláv források segítségével a megszállás körülményeit, a katonai közigazgatás bevezetésének főbb kérdéseit foglalta össze tanulmányában.

Kövér Lajos említett írás a magyar bonapartista, Batsányi János két munkáját vizsgálja. A *Der Kampf* (A viaskodás), a „politikai kommentárral kísért lírai beszámoló” a költő világlátásának összefoglalása, az *Anhang* (Toldalék) a hűbérviség, a köztársasági alkotmányú monarchia, az új európai államrendszer vizsgálatának szentelt munka. A szerző a más-más oldalról közelítő kutatók (Szauder József, Keresztury Dezso, Kosáry Dömök, Tarnai Andor) mellett elsősorban a munka politikai koncepcióit, államelméleti megállapításait elemzi.

A szerző Batsányi János politikai eszméinek idealizmusára, utópista elemeire, az objektív — társadalmi, gazdasági — helyzet érettségére, a remélt változásokat megvalósító realis tömegmozgások objektív (és szükségszerű) hiányára hívja fel a figyelmet. A szerzővel együtt vallhatjuk: „A német nyelven írt munka a XIX. század első évtizedének magyarországi elmentmondásait hordozva a maga középkelet-európaiságában annak a korszaknak a torzója...” Műsképpén fogalmazva... a Habsburg-ellenes polgári átalakulást lobogórára tűző, s a napóleoni felszabadítás reményéhez kötött Európa-koncepciók egyik figyelemre méltó elméleti produktuma.”

Dr. Lagzi István

Hasznos ismeretek bevonulóknak

A Honvédelmi Minisztérium tájékoztatója

A napokban számos fiatal kapta meg a sorkatonai szolgálatra szóló behívóparancsot. Ezt általában tíz nappal előbb küldik ki a kiegészítő parancsnokságok, hogy az esetleges családi és munkahelyi problémákat rendezhessék a hadkötelesek. Mi a teendőjük, milyen jogaink és kötelességeik vannak a fiataloknak sorkatonai szolgálattuk megkezdésével kapcsolatban? Ezekről a kérdésekről adtak tájékoztatást a Honvédelmi Minisztériumban. Természetesen, hogy legtöbb gondjuk azoknak van, akik családos, nős emberek, vagy idős szüleikről, esetleg beteg hozzátartozójukról gondoskodnak. Ezért fontos, hogy a sorkoteles a családi állapotában történt változást — különösen a házasságkötést vagy a gyermek születését — időben bejelentse az illetékes hadkiegészítési és területvédelmi parancsnokságon, mert ha a lehető legkorábban, a családos sorkatonákat lakóhelyükhöz közel eső helyőrségbe hívják sorkatonai szolgálattal teljesítésére. A nős fiataloknak a behívás előtt már egy hónappal korábban kézbesítették a behívót, ez elsősorban azt szolgálja, hogy a szociális körülményeiket megnyugtató módon rendezhessék. Ezek a fiatalok a behívóparancs bemutatása mellett kérelmezhetik a lakóhely szerinti illetékes tanács egészségügyi osztályán a családi segély megállapítását, amely

a sorkatonai szolgálat ideje alatt az eltartásra szoruló hozzátartozóinak a megélhetését biztosítja, amennyiben nincs más jövedelemforrásuk. Ezt a segélyt a bevonulás napját követő hónap elsejétől folyósítják. Ennek összege változó, a segély nagysága a rászoruló jövedelmi viszonyaitól is függ. Például annak a hadkötelesnek a feleségé, aki egy kiskorú gyerekekkel marad otthon és nem áll munkaviszonyban, nem kapja a gyermekgondozási segélyt sem — a jövedelemkiegészítéssel együtt — 1660 forintot, valamint gyermeke után ennek az összegnek a 70 százalékát, azaz további 1202 forintot kap kézhez. Ha a sorkatona elvált, és gyermek-, illetve asszonytársa bírósági úton kötelezett, akkor a gyermeknek, illetve a volt feleségének — a jogosultságról szóló határozat bemutatása után — a tanács egészségügyi osztálya a megállapított tartásdíjat családi segélyként folyósítja.

Fontos tudnivaló, hogy amennyiben a bevonulás előtt a családi segélyre vonatkozó kérelmet nem adták be a tanácshoz, akkor a katonai szolgálat ideje alatt is megtehetik, és visszamenőleg hat hónappal megkapják az arra járó összeget a jogosultak.

A sorkatonai szolgálattal teljesítő katonák hozzátartozóit egyéb szociális kedvezmények is megilletik. Az

óvodai felvételnél gyermekeik a lehető legkedvezőbb feltételek mellett élveznek előnyt. A sorkatona szociális gondozásra szoruló hozzátartozóinak — amennyiben azt kéri — gondozóintézet elhelyezésénél soronkivüliséget kell biztosítani. Rendkívül anyagi megterhelés esetén pedig egészségügyi segélyre is jogosultak. A Magyar Népköztársaságban a nős, kétgyermekes apák egyébként rövidített katonai szolgálatot teljesítenek; a 18 hónap helyett egy év után térnek vissza családjukhoz. Ha a szolgálat ideje alatt a család létszáma harmadik gyermekkel szaporodik, akkor azonnal leszerelik a katonát. Minden fiatalnak kötelessége bemutatni a munkahelyén a behívó parancsát, amely alapján bevonulási segély jár; a nőtlen sorkoteles esetében az előző hónap átlagkereset ötven százaléka, a családostól pedig a teljes átlagkereset. A bevonulás napja előtt, ha kéri a fiatal, két nap fizetés nélküli szabadságot kell engedélyezni a vállalatnak, a szövetkezeti tagot pedig mentesíteni kell a közös munkában való részvétel elől. Természetesen a katonaidő beszámít a munkaviszonyba. A sorkatonai szolgálattal teljesítő továbbra is megilleti a szolgálati lakás, valamint a termelőszövetkezeti tagokat az illetményföld használatára.